

Advocaten en Procureurs:

Mr R.D.A. van Boom
Mw Mr M.L. Plas
Mr M.H.H. Meulemeesters

Juridisch medewerkers:

Mr M.J. Hoogendoorn
Mw Mr K.R. Koopman

Aan de Rechtbank Zutphen
t.a.v. strafgriffie

Utrecht, 4 november 2009

Onze referentie : 208.05033 RB
Uw referentie : 06/580197-08
Inzake : R.A.G. Pieper/OM

Edelachtbare Vrouwe, Edelachtbaar College,

APPELSCHRIFTUUR

Vol appel	2
Verkrachting? In plaats van penetratie/versleping is ook uitpersing mogelijk.	2
Uitgangspunt: zaadcellen afkomstig uit de vagina	3
Wijst het celmateriaal van appellant dwingend op zondagmiddag?	5
Koppen per gezichtsveld	6
Lezing appellant door deskundigen bepaald niet uitgesloten	6
Richtlijn van Allard	10
Bruikbaarheid telling van zaadcellen voor bepaling tijdstip ejaculatie?	10
Schone slip.....	12
Onderzoeksresultaat ‘zondagmiddagslip’ verenigbaar met lezing cliënt	12
Nader onderzoek aan de ‘zondagmiddagslip’	13
Nagelvuil	14
Celmateriaal onder de nagel(s) verenigbaar met lezing cliënt	14
Onderzoeksresultaten nagels betrouwbare weergave oorspronkelijk materiaal?	15
Bloedvlekje.....	17
Conclusie t.a.v. celmateriaal appellant	17
Zoektocht	18
Getuigen	18

Bij vonnis van de rechtbank Zutphen van 9 oktober jongstleden is de verdachte, R.A.G. Pieper, geboren op 20 februari 1975, nader te noemen appelland, veroordeeld tot 15 jaar voor verkrachting van en moord op Christel Ambrosius. Appelland kan zich met dit vonnis niet verenigen en is hiervan in hoger beroep gekomen.

Allereerst verzoekt de verdediging Uw Hof om de inhoud van de pleitnota eerste aanleg (**productie 1**) als op deze plaats woordelijk herhaald en ingelast te beschouwen.

Het belangrijkste bezwaar tegen de motivering van het vonnis is: de sporen bewijzen niet dat hij de laatste was!

Vol appel

Allereerst merkt appelland op dat de verdediging in eerste aanleg geen formele verweren heeft gevoerd, doch uitdrukkelijk alleen de bewijsvraag aan de orde heeft gesteld. In hoger beroep zullen wel uitdrukkelijk een aantal formele verweren worden gevoerd.

Daarnaast zal de bewijsvraag wederom aan de orde komen. De rechtbank heeft verschillende conclusies getrokken die geen, of volstrekt onvoldoende steun vinden in het beschikbare (deskundigen)bewijs.

In dat kader zal ook de validiteit en de betrouwbaarheid van het beschikbare deskundigenbewijs (in de vorm van rapporten, brieven en verklaringen ter terechtzitting) deels worden betwist.

In het licht van de te voeren verweren wenst de verdediging in hoger beroep een (groot) aantal getuigen c.q. getuigen-deskundigen te (doen) horen. De meeste van deze getuigen zijn nog niet eerder in de strafzaak tegen appelland door de verdediging gehoord. Voorzover deze getuigen al wel eerder in de strafzaak tegen appelland zijn gehoord, wil de verdediging deze getuigen op bepaalde punten nader horen en bovendien confronteren met eventuele tot dusverre onbekend gebleven feiten en omstandigheden en/of nieuwe deskundigenmeningen en voorts – zonodig - met de verklaringen die de nog niet gehoorde getuigen in hoger beroep zullen afleggen.

Verkrachting? In plaats van penetratie/versleping is ook uitpersing mogelijk.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 23:

“De rechtbank neemt de conclusies uit het proces-verbaal over de volgorde van handelingen over. (...) De rechtbank komt derhalve tot de vaststelling dat het slachtoffer eerst is gestranguleerd, dat vervolgens seksuele handelingen hebben plaatsgevonden en dat daarna snij- en steekwonden zijn toegebracht.”

Deze conclusie van de rechtbank is in zoverre te kort door de bocht dat slechts vaststaat dat een broek en een onderbroek zijn uitgetrokken, terwijl daaruit niet volgt dat ‘seksuele handelingen’ hebben plaatsgevonden. Uit het sectierapport blijkt in ieder geval dat de uitwendige geslachtsdelen gaaf waren, met gaaf en intact slijmvlies. Seksueel binnendringen (penetratie) op de plaats delict (al dan niet met een penis) staat geenszins vast.¹ De vlek op het bovenbeen kan ook worden verklaard door (bijvoorbeeld) uitpersing.

Zo stellen deskundigen Barten en Van Seumeren:²

“Uw vraag, of sperma en/of ander vocht bij een verkrachting uit de vagina versleept kan worden tot op het bovenbeen van het slachtoffer, willen wij beantwoorden met dat dit inderdaad mogelijk is, maar dat de depositie van het gevonden materiaal op het bovenbeen ook door abdominale drukverhoging (persen) van het slachtoffer tijdens of na de verkrachting, de wurging of de worsteling kan hebben plaatsgevonden.”

¹ Sectierapport van 10 januari 1994 onder punt 3, pagina 752 eindproces-verbaal.

² Bij brief van 19 maart 2002, aanvullend proces-verbaal 17 december 2008, pagina 141.

“(...) de mogelijkheid van uitpersen achten wij minstens zo waarschijnlijk.”

Onder meer de volgende passages in het vonnis dienen daarom ook te worden ‘genuanceerd’.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 53:

“Toen het slachtoffer naar haar rug gedraaid was, moet zij gedeeltelijk zijn ontkleed en is de dader met zijn penis bij haar naar binnen gedrongen.”

“Op grond hiervan concludeert de rechtbank dat het seksueel binnendringen heeft plaatsgevonden, terwijl het slachtoffer (steeds) op haar rug lag. Immers, zou het slachtoffer daarbij niet op haar rug hebben gelegen, dan is niet verklaarbaar dat op het bovenbeen van het slachtoffer een spermadruppel is aangetroffen.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 60:

“Uit de bewijsmiddelen vloeit voort dat het slachtoffer na de verkrachting (...)”

Ook de volgende in de volgende passage gaat de rechtbank te kort door de bocht.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 22:

“Door het onverstoorde “rustige” bloedpatroon is het zeer aannemelijk dat de donatie van het in de vagina en op het bovenbeen aangetroffen sperma vóór het toebrengen van de messteken heeft plaatsgevonden.”

“Het spermaspoor op het rechterbovenbeen geeft gezien de vorm, afmeting en plaats van het aantreffen niet alleen aan dat de donatie van dit sperma heeft plaatsgevonden terwijl het slachtoffer op haar rug lag, maar ook dat er nauwelijks verplaatsing van het been heeft plaatsgevonden direct dan wel vrij kort na de donatie hiervan.”

Uitgangspunt: zaadcellen afkomstig uit de vagina

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 64:

“De rechtbank stelt voorop dat het aantreffen van één of meerdere sporen die sperma bevatten, op en in het lichaam van een slachtoffer van een levens- en zedendelict, op zichzelf al een incriminerende omstandigheid is en naar de dader kan leiden.”

De rechtbank miskent dat professor dr. Kloosterman van het NFI heeft verklaard dat bij het het NFI in 25 á 30% van de zedenzaken op het lichaam van het slachtoffer sperma wordt aangetroffen dat níét van de dader blijkt te zijn (zie zijn verklaring bij het Hof Leeuwarden op 8 april 2002)

Bovendien is het nog maar de vraag of het hier werkelijk om een zedendelict gaat.

De rechtbank spreekt ook ten onrechte over sperma, nu slechts vaststaat dat een vloeistof bevattende zaadcellen in de lies, nabij de vagina is aangetroffen. Het is hier slechts aannemelijk dat de *zaadcellen* op het bedoelde moment op het bovenbeen terecht zijn gekomen, terwijl dit, afgezien van ejaculatie, ook door versleping of uitpersing kan zijn bewerkstelligd.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 33:

“Uit de rapportage van het FLDO uit 2001 blijkt dat in de beide vaginale fracties vrouwelijk celmateriaal is aangetroffen. (...) Op basis van deze bevindingen zijn er geen aanwijzingen om aan te nemen dat dit bemonsterde sperma niet in het lichaam van het slachtoffer is geweest. De bevindingen sluiten echter wel uit dat het [spoor in de lies nabij de vagina] een “schoon” spoor is, in de hiervoor bedoelde zin.”

Dat het zaadcelbevattende mengspoor in de lies van het slachtoffer (op 2 á 3 cm van de vagina) daadwerkelijk uit de vagina van het slachtoffer is gekomen, staat vast op basis van het volgende:

- 1) Het mengspoor bevond zich aan de zijkant van het bovenbeen, in de lies (op 2 á 3 cm van de vagina) en was in het geheel niet uitgelopen naar beneden, hoewel dat bij zuiver sperma door de zwaartekracht wel zou moeten zijn gebeurd.
- 2) Het mengspoor is lange tijd vloeibaar gebleven.

Ad 1)

Verklaring van Barten bij het Hof Leeuwarden op 8 april 2002, vervolgblad 11:

“De beschrijving van het aangetroffen materiaal is, dat het om een 2cm grote geleiachtige substantie op het bovenbeen ging die 1 á 1,5 uur na de daad is gevonden. Dat is niet uitgevloeid, wat gebruikelijk zou zijn voor sperma, en dat is op dezelfde plek blijven zitten. Het is ook de volgende dag bij pathologisch anatomisch onderzoek op dezelfde plaats (...) gevonden. (...) Van sperma is bekend dat het uitvloeit/uitloopt. Op het bovenbeen zou het zich niet horizontaal, maar verticaal moeten bevinden. Het zou naar beneden moeten lopen en vervolgens indrogen. De heer Janssen heeft dat onderzocht. (...) Als het puur sperma zou zijn geweest, dat op het bovenbeen is aangetroffen, dan mag je er van uitgaan dat het binnen 20 minuten uitgevloeid zou zijn. Uitgevloeid in de zin van uitgelopen of naar beneden gelopen. Dan heb je niet meer een druppel maar een spoor”

Requisitoir van AG van der Neut bij het Hof Leeuwarden, p. 10 van 61:

“De klinisch chemicus Janssens van het Rijnstaete Ziekenhuis berichtte op 16 februari 2002 naar aanleiding van een aantal boeiende experimenten: menselijk sperma is vrij vloeibaar, verspreidt zich over een oppervlak en verdampt op een oppervlak vrij snel (0,5 ml in circa anderhalf uur). Menselijk cervixslijm is een taaie gel, verspreidt zich niet over een oppervlak en verdampt in dat geval vrij traag (0,5 ml. in 5,5 uur)”

Hieruit volgt dwingend dat het mengspoor in de lies

- 1) niet een spoor betreft dat voornamelijk bestond uit zaadvloeistof en zaadcellen
- 2) daarom niet rechtstreeks van een ejaculatie afkomstig kan zijn (die immers juist voor >95% uit zaadvloeistof bestaat)
- 3) (voornamelijk) een substantie betreft die doorgaans niet uitloopt, uitvloeit, verdampt of indroogt, waarschijnlijk cervixslijm met daarin zaadcellen.

Ad. 2)

Zuiver sperma droogt snel geheel in. Gelet op de relevante tijdstippen op 9 en 10 januari 1994 is het mengspoor lang genoeg buiten de vagina aanwezig geweest om volledig te moeten zijn ingedroogd als het hoofdzakelijk uit zaadvloeistof en zaadcellen zou hebben bestaan.

Gelet op het feit dat het mengspoor de volgende dag nog niet was ingedroogd, is het uitgesloten dat het hier een mengspoor betreft dat voornamelijk heeft bestaan uit zaadvloeistof en zaadcellen, zodat ook om deze reden moet worden geconcludeerd dat het hier om een mengspoor met cervixslijm gaat dat niet afkomstig is van een rechtstreekse ejaculatie maar vanuit de vagina.

De relevante tijdstippen zijn:

- **16.16 uur, Christel volgens politie ter plaatse**, eerstmogelijk delicttijdstip?
- **omstreeks 17.45 uur (1.29 uur na het eerstmogelijke delicttijdstip)**: thuiskomst oma (p. 49 eindproces-verbaal)
- **vanaf 18.17 uur (2.01 uur na het eerstmogelijke delicttijdstip)** Akster neemt lichaam ‘in beslag’ door bevestiging label
 - o opvangen oom slachtoffer: Henk S. en echtgenote kwamen ter plaatse (p. 47)
 - o veiligstellen plaats delict door bevestigen lint aan beide zijden van de woning (Hartkamp p. 47)
 - o uitzetten looppad (Hartkamp, p. 47)
 - o Akster samen met oma naar schuur voor sleutels van voor/achterdeur (p. 47)

- Akster samen met oma terug naar woning waar Henk S. zich weer over oma ontfermde (p. 48)
- Akster trof achter de woning de roze mountainbike van Christel aan
- ? uur: situatie aan de inmiddels ter plaatse gekomen groepschef van de week L. van der Steeg en aan de groepschef criminaliteit D. Bouw
- ? uur: Akster uitleg aangetroffen situatie aan mensen van technische recherche
- **? uur (gelet op het voorgaande in ieder geval ruim na 18.17 uur!):** technisch rechercheur Benne neemt het mengspoor als eerste waar bij het enkele optillen van de kleding en beschrijft dat hij ziet dat het middengedeelte glom terwijl de rand dof was (proces verbaal “onderzoek naar het aangetroffen sperma”, 19 juli 1995, Aanvullend Proces-verbaal 17 december 2008, p. 67), waaruit volgt dat het spoor op dat moment niet is ingeklemd (c.q. wordt samengedrukt) tussen twee benen en waaruit bovendien door Benne is geconcludeerd dat het mengspoor op dat moment niet is ingedroogd.

Wijst het celmateriaal van appellant dwingend op zondagmiddag?

Appellant verklaart dat hij op zaterdagavond intiem is geweest met het slachtoffer dat hij haar daarna niet heeft gezien. Deze verklaring is, indien juist, onverenigbaar met een bewezenverklaring.

In hoger beroep zal (opnieuw) de vraag aan de orde moeten komen of het aangetroffen celmateriaal van appellant, te weten zaadcellen (het restant van één ejaculaat), één miniscuul bloedvlekje in de spijkerbroek en een volledig DNA-profiel onder het restant van een nagel van het slachtoffer (en de vermeende afwezigheid van zaadcellen in de slip), hem dwingend plaatst op de plaats delict op het moment van het delict.

De rechtbank Zutphen heeft in de bestreden beslissing de mogelijkheid van versleping c.q. uitpersing als zodanig niet betwijfeld:

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 33:

“Uit de rapportage van het FLDO uit 2001 blijkt dat in de beide vaginale fracties vrouwelijk celmateriaal is aangetroffen. (...) Op basis van deze bevindingen zijn er geen aanwijzingen om aan te nemen dat dit bemonsterde sperma niet in het lichaam van het slachtoffer is geweest. De bevindingen sluiten echter wel uit dat het [spoor in de lies nabij de vagina] een “schoon” spoor is, in de hiervoor bedoelde zin.”

De rechtbank heeft zich vervolgens geconcentreerd op de vraag of de sporen van appellant van zaterdagavond kunnen zijn. De rechtbank heeft vervolgens geoordeeld dat appellant op zondagmiddag – dus tijdens het delict- moet hebben geëjaculeerd en dat hij daarom de dader is.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 78:

“Naar aanleiding van de verklaringen van genoemde deskundigen op basis van het concreet in deze zaak aangetroffen hoeveelheid sperma(koppen al dan niet met staarten), in combinatie met het ontbreken van spermasporen in de slip van het slachtoffer, komt de rechtbank tot de conclusie dat sprake is geweest van een ejaculatie op zondag 9 januari 1994. Nu het sperma in de sporen afkomstig is van verdachte, luidt tevens de conclusie dat verdachte de dader is van de verkrachting van en moord op het slachtoffer.”

De bewezenverklaring van de rechtbank is dus gebaseerd op de hoeveelheid koppen per gezichtsveld en de stelling dat geen spermasporen in de slip van het slachtoffer aanwezig waren. Hieronder zal worden kort worden aangegeven waarom deze argumenten in hoger beroep geen stand kunnen houden.

Koppen per gezichtsveld

Lezing appellant door deskundigen bepaald niet uitgesloten

De lezing van appellant kan bepaald niet worden uitgesloten op basis van de aangetroffen hoeveelheid koppen per gezichtsveld. Hieronder volgt een weergave van de verklaringen die de deskundigen op dit punt hebben afgelegd, waaruit blijkt dat geen van de deskundigen een uitspraak kan doen over de mate van waarschijnlijkheid van de hypothese van justitie ten opzichte van de lezing van appellant.

Bauer:³

p. 10: “Voorzitter: En kunt u uitleggen wat het nou precies betekent als je spermakoppen ziet met een staart?”

Bauer: Dat is iets waar heel lastig een hele stellige uitspraak over te doen is. Het is zo dat na verloop van de tijd een spermacel zijn staart verliest. Dus het is zo dat hoe langer de tijdsduur is voordat er bemonsterd wordt, hoe minder staarten in de bemonstering aanwezig zullen zijn. Maar het is niet zo dat je kan zeggen: na een week vind je nooit meer een kop met een staart of na en dat vind je nooit meer een kop met een staart of na twee uur. Dus er is wel een relatie, alleen kan je geen harde grenzen trekken.

Voorzitter: U zegt: je kunt geen harde grenzen trekken. Kun je die ook niet trekken bij een paar dagen of een dag, twee dagen of drie dagen?

Bauer: Nee, dat is heel lastig. Dat is van een hele hoop factoren afhankelijk. Dat heeft ook te maken met bijvoorbeeld de zuurgraad van de vagina, de anatomie van een vrouw, de handelingen die de vrouw verricht en zo zijn er nog meer redenen om te bedenken waarom het in het ene geval wel terug te vinden zou zijn en in het andere niet.”

p. 11: “Ja normaal gesproken zou dat een aanwijzing zijn op een relatief recente coïtus. Maar met ‘relatief recent’, ja dat is een, daar kun je geen tijdsbestek aan koppelen van dat moet binnen 6 uur of 16 of 26 uur zijn geweest. Wat ik al zei, het is wel aangetoond dat met de tijd het aantal spermatozoa met staarten eraan vast afneemt. Maar je kunt daar niet zeggen van, na zoveel uur zie je dat echt niet meer.”

p. 12 “Ik vind dit behoorlijk veel koppen per gezichtsveld.

Voorzitter: is het ook zo dat u daar ook een conclusie aan toe kunt kennen voor wat betreft het tijdstip van de donatie van het sperma?

Bauer: Nee, dat is niet mogelijk”

p. 18: “Officier van justitie: Goed. Even kijken. Ja nog een keer over dat aantallen koppen per gezichtsveld. Daaraan kan geen tijdstip van donatie van sperma worden gezien, dat is mij heel duidelijk. Dat kan wel 16 uur geleden zijn. U zei, ik zie heel veel koppen per gezichtsveld vergeleken bij andere zedenzaken. Kunt u daar wel andere consequenties uit trekken?

Bauer: Anders dan dat er veel sperma aanwezig is geweest niet, nee.

Janssen:⁴

“Voorzitter: (...) Maar wat verstaat u precies onder ‘een grote hoeveelheid’. Meet u dat dan af aan de spermakoppen?

Janssen: Ja, aan de spermakoppen. En niet aan de hoeveelheid spermavloeistof, omdat in de meeste gevallen, zien wij dat ook niet, de hoeveelheid vloeistof. (...) Maar wij baseren het puur en alleen op het aantal spermakoppen of volledige spermatozoa die wij zien in een microscooppreparaat. Zien wij er veel, dan noemen wij dat veel sperma hebben. Zien wij er maar enkele, dan hebben we weinig sperma..

Voorzitter: Dus daar heeft dan specifiek de term ‘hoeveelheid’...

³ Ter terechtzitting op 25 mei 2009.

⁴ Ter terechtzitting op 25 mei 2009.

Janssen: Niet op de spermavloeistof. Of... nee... daar ziet het niet op.”

p. 11: “Dat ook de waarneming met staarten gecombineerd met het aantal spermakoppen, vind ik – ook uit eigen ervaring – dan zou je toch moeten zeggen dat dat van een recente donatie is geweest. Van een recente ejaculatie is geweest.

Voorzitter: en wat is voor u recent?

Janssen: Nou goed... Als je daar ook een beetje de literatuur over naslaat, dan zie je wel dat het aantreffen van spermatozoa toch over een grote tijd nog mogelijk is. Ook tot een periode van 6 dagen na gemeenschap, kun je nog spermatozoa aantreffen.”

p. 12: Voorzitter: Ja. De tijdsindicatie. Is daar iets... u heeft daar net wat over gezegd. Ik dacht dat u noemde: 1 tot 6 uur, 10 uur. Maar valt daar iets zinnigs over te zeggen?

Janssen: Nee. Nee. (...) Dus het is heel moeilijk om daar heel precies een tijd aan vast te binden. Behalve dan dat je kunt aannemen: veel koppen met staart past beter in het beeld van een recente gemeenschap. Maar om daar nu exact een tijd van 1, 2, 3, 4, 5 uur aan vast te koppelen, dat wordt gewoon moeilijk.

Voorzitter: En meer dan dat aantal uren: 10 uur, 12 uur, 24 uur, 36 uur?

Janssen: Dan kan het zijn dat je nog spermakoppen aantreft. En wellicht ook nog wel een enkele keer met een staart eraan vast. Dat zou kunnen. Alleen de kans dat je dat nog zult aantreffen, wordt gewoon veel kleiner.”

p. 16: “Voorzitter (...) wat bedoelt u dan zelf precies met recent? Even los van wat...

Janssen: Dan zou ik toch zeggen: maximaal tot een 12 uur. Maar het is heel gevaarlijk om daar getallen te noemen. Maar echt recent niet. Dagen geleden, ik vind dat... dan zou ik toch minder spermacellen verwachten”.

p. 38: “Wanneer ik het getal 12 genoemd heb, met alle marges die daar toch wel bijhoren, heb ik die 12 uur gebaseerd op het moment van gemeenschap, dus van ejaculatie tot het moment van bemonstering. Dat daar een periode van 12 uur tussen zou kunnen zitten, of ongeveer 12 uur. Er werd mij gevraagd van nou: hoelang denkt u dat er tussen kan zitten? Maar ja...

Raadsman: U geeft aan dat met een aantal marges... Misschien dat u ze nog een keer zou willen aangeven, want ik vind het wel van belang dat het helder wordt. Welke marges u dan op doelt?

Janssen: Ik heb het toen ook meteen afgezet tegen een ander scenario van de avond van tevoren. Toen heb ik ook gezegd van nou, het lijkt mij dat het beeld dat wij waargenomen hebben, ook microscopisch, dat de spermacellen met kop en met staart, dat dat beter past in een recente donatie van die sporen op het lichaam dan wanneer ik zou moeten zeggen dat moet de avond van tevoren geweest zijn.

Raadsman: En u kunt mij...

Janssen: Toen werd gevraagd wat bedoelt u dan met recent? Ja, dan heb ik gezegd... 12 uur. Het komt ook een beetje overeen met wat je in de literatuur waarneemt en ook wat ik gevoelsmatig wel heb bij de zaken die ik onderzoek.

Raadsman: Ja. Nou zegt u net: ‘beter past bij een depot wat niet de avond van tevoren heeft plaatsgevonden’. Dat zet u dan af tegen een depot de avond daarvoor hè. Kunt u aangeven wat u precies bedoelt met ‘beter past’. Kunt u dat kwantificeren? Kunt u een waarschijnlijkheidscategorie aangeven? Als u het niet kunt, dan moet u het niet zeggen.

Janssen: Nee, ik kan niet zeggen: het is zoveel keer waarschijnlijker dat dit scenario dan dat... Het lijkt mij wel waarschijnlijker dat het inderdaad binnen die termijn of tussen... op de negende zelf daar terecht is gekomen, dan op 8 januari en dat er nog een nacht overheen is gegaan. Maar ik kan niet zeggen, het is zoveel maal waarschijnlijker. Ik kan er geen getal aan koppelen.

Raadsman: Nee. Nou u spreekt over 12 uur maximaal. (...)

Janssen: Ik heb ook niet gezegd dat die 12 uur... dat dat echt een keihard getal is. (...)”

p. 44 "Voorzitter: Is er iets waarvan u zelf vindt dat het nog gezegd moet worden, wat nog niet aan de orde is gekomen of misschien niet goed? En waarvan u vindt dat het nog vermelding behoeft?"

Janssen: (...) Het enige waar wellicht bij de interpretatie nog voorzichtigheid betracht moet worden, dat is met de tijdsaanduiding van... kijk 12 uur. Je kunt het getal 12 laten noemen of laten vallen, maar dat wil niet zeggen 12 uur... Het is meer het idee dat ik het recent doneren van dat sperma afgezet heb tegen een veel langere tijd van tevoren. Dus dat het eigenlijk van de avond van tevoren al in het lichaam gekomen zou moeten zijn. Ik denk dat de echte getallen van 12 uur ofzo dat daar toch wel voorzichtig mee om gegaan moet worden. En dat een deel van die uitspraak ook gebaseerd is toch ook op literatuurgegevens. Dus het geeft een indicatie, maar het geeft geen hard, keihard gegeven."

Kloosterman:⁵

p. 26 "Ik kan u alleen vertellen dat het [zaadcellen] een aantal dagen na de gemeenschap nog kan worden aangetoond in, bijvoorbeeld een uitstrijkje van de vagina. En dat het vrij snel terugloopt. Dus de eerste uren vind je heel veel cellen, na een dag al een heel stuk minder en na een dag of vier, vijf heb je de grootste moeite om nog die spermacellen terug te vinden of een DNA-profiel van het uitstrijkje te kunnen krijgen. Dat zijn voor ons belangrijke data om forensisch onderzoek te doen. Als het slachtoffer na een week aangifte doet van een zedenzaak, zeggen wij: nou het is misschien niet zo zinvol om zo'n slachtoffer nog extra te plagen en een inwendig onderzoek te doen. Laten wij het onderzoek op de kleding richten.

Voorzitter: Kan het zo zijn dat een spermacel die nog leeft, dat er... dat de spermatozoa niet meer bewegen? Niet bewegelijk zijn? Is dat mogelijk of?

Kloosterman: Er zijn, nou praat ik eigenlijk een beetje buiten mijn eigen box. Er zijn natuurlijk afwijkingen bekend waar mensen daar onbewegelijk spermacellen hebben. En die zie je bij de fertilitetskliniek. Bewegelijkheid van sperma is een test op fertiliteit. Maar ik ben nu buiten mijn box aan het praten.

Voorzitter: Gaat u nog verder buiten die box als ik u vraag of je conclusies kunt trekken of een spermacel leeft of niet aan de hand van de vraag of staarten nog aan de koppen zitten? U moet zeggen als het te ver buiten uw box is, zoals u het noemt."

"Dit baseer ik op onze eigen bevindingen in het laboratorium. We zien natuurlijk vele honderden zaken per jaar, daar zie je de resultaten van. Maar echt goed gescoord in de lijn van de vraagstelling zoals u dat nu doet, hebben we dat niet.

Voorzitter: Dan ga ik u alsnog een vraag stellen. Die misschien heel specifiek wordt... stel dat iemand zaterdagavond vrijwillig gemeenschap heeft met iemand anders, vervolgens uitgaat, slapen, de volgende dag dingen onderneemt, een stukje gaat fietsen en dan vervolgens weer vrijwillig, althans dan niet vrijwillig gemeenschap heeft met een ander. Hoe groot acht u dan de kans dat er sperma uit de vagina gesleept kan worden van die avond daarvoor?

Raadsman: Met alle respect, meneer Kloosterman geeft net aan...

Kloosterman: Het is... met de verdediging... dat het buiten de box is."

Kloosterman geeft hier duidelijk aan dat hij zichzelf niet deskundig acht voor wat betreft een nauwkeurige tijdsbepaling aan de hand van het aantal koppen per gezichtsveld. Even later zegt hij nog:

p. 31 "Dit is heel veel sperma. (...) Kan wijzen op zeer recente gemeenschap. Ja."

"Maar na langere tijd zul je meer koppen zonder staart vinden dan een hele korte tijd. (...) Zonder dat ik dit nou kan kwantificeren hoor. Omdat ook net genoemd is: er zijn zoveel

⁵ Ter terechtzitting op 18 mei 2009.

koppen en zoveel zijn er met staart, daar kan ik niet uit terugrekenen wat nou de ouderdom van het sperma is.”

“Raadsman: Of dat [confrontatie met het onderzoek van Allard] iets doet met de stelling van de deskundige zojuist dat het in deze zaak aangetroffen...

Kloosterman: Wijst op recent... Seksueel contact.

Raadsman: Ja. Maar wat bedoelt u dan met recent?. Kunt u dat kwantificeren?

Voorzitter: Nou, volgens mij heeft meneer Kloosterman daar al een paar uur geleden uitgebreid antwoord op gegeven. Nu probeert u hem dezelfde vragen weer te stellen. Via een iets andere vraagstelling, maar het komt op hetzelfde neer.

Raadsman: Nou, misschien heb ik iets gemist. Het gaat mij even om de vraag of hij kan aangeven hoelang voor het aantreffen van het lichaam in uw beleving met uw expertise de ejaculatie moet hebben plaatsgevonden?

Kloosterman: Nee, daar kan ik geen... Daar zou ik een gok naar moeten doen...

Jongste rechter: Nee, daar heeft u eerder op de middag van gezegd dat u dat niet kon zeggen.

Blom:⁶

p. 4: “Voorzitter: (...) Is dit tabelletje en het onderzoek wat u hier noemt. In hoeverre wordt dat door uw eigen ervaring als deskundige bevestigd?

Blom: Nou. Ik vind het een heel... in heb het geciteerd omdat ik het een heel plausibel verhaal vind, wat geheel aansluit bij mijn ervaringen. Maar dat is niet echt het punt. Waar het om gaat, is dat dit artikel een systematische studie is naar een groot aantal zedenzaken in een aaneengesloten periode die ongeveer valt in de tijd van het misdrijf waar we het hier over hebben. En wat daar naar voren komt, is de onzekerheid en de variatie die bij de beoordeling van het aantal spermacellen waar te nemen valt. En in één specifieke zaak, in deze specifieke zaak is dit een heel belangrijk punt van de beoordeling en ik heb gemeend dat naar voren te moeten brengen, omdat ik het gevoel heb dat die onzekerheid in de rapportages, die voorliggen, niet duidelijk naar voren komen.

Voorzitter: Ja. En dat, dat is op zich natuurlijk uitstekend. Maar mijn vraag is dan vervolgens, ja, in hoeverre sluit dit onderzoek nu aan bij uw deskundigheid, anders dan enkel het feit dat u dit onderzoek hebt gevonden, wat ook van belang kan zijn?

Blom: Nou ja, dit sluit aan bij mijn ervaringen als rapporteur in zedenzaken uit die tijd. En wat ik ook naar voren...

Voorzitter: Betekent dat dan ook dat u inderdaad ook zaken hebt moeten beoordelen waarin...

Blom: Dit type zaken.

Voorzitter: ...uitspraken moeten worden gedaan, moesten worden gedaan over het tijdstip van donatie van sperma, afgezet tegen het tijdstip van bemonstering?

Blom: Nee. In die zin heb ik dat niet, en ik denk ook dat dat een redelijk infrequente vraag is. En dat is ook een van de punten waar het naar mijn idee hier om gaat. Het doel van het zichtbaar maken van die spermacellen en het tellen van die spermacellen is in eerste instantie om het DNA-onderzoek te leiden. Dat is ooit de insteek geweest en ik denk dat dat in dit geval ook het geval is geweest. Het is een tweede vraag of je met die resultaten, dan ook kwalitatief en kwantitatief goede gegevens in handen hebt om een schatting te maken.

Voorzitter: Ja.

Blom: Nou, dat is volgens mij een vraag die in mijn ervaring, ja, zelden zo cruciaal is als in deze zaak en daarom ook, ja, met de nodige voorzichtigheid moet worden beantwoord. Ik denk dat dat heel erg op zijn plaats is. En ik vind daarin steun in dit artikel.

Voorzitter: Ja. Dat er voorzichtig gehandeld moet worden voordat er conclusies worden getrokken?

⁶ Ter terechtzitting op 8 juni 2009.

Blom: Nou, dat de conclusies die getrokken worden, dat daarbij heel belangrijk is om aan te geven wat de mate van onzekerheid is daaromheen.

Voorzitter: Ja. En u zegt, dat is gelet op mijn ervaring... Maar dan heeft u het dus over het aantal zedenzaken wat onderdeel is geweest van 250 zaken die u in totaal ongeveer heeft beoordeeld.

Blom: Ja. Dat zijn zo de directe zaken waar ik zicht op heb, ja.

Voorzitter: Ja.

Blom: En, ja, wat ik dan zou verwachten in een zaak als deze, is dat ook de gegevens die daar uit die periode beschikbaar zouden zijn, want het is natuurlijk een tijdje geleden, dat je die zou kwantificeren en die mee zou wegen. Dus dat je niet alleen op de ervaring afgaat van de deskundige uit hun herinnering, maar dat je ook daadwerkelijk analoog aan de situatie als in dit artikel zou gaan kijken en zeggen van, nou hoe is in deze periode in de zaak waar we het nu over hebben, wat zijn nou kwantitatief de gegevens geweest? Kwam het vaak voor?"

Dr. Blom doelt in het slot van zijn hiervoor geciteerde verklaring op het feit dat het NFI geen gegevens bijhoudt van het aantal KPG dat in zedenzaken wordt aangetroffen en dat er dus geen danwel onvoldoende zicht is op de relevante gegevens in analoge zaken, laat staat dat deze belangwekkende gegevens zijn gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift. Het NFI heeft dus geen concrete gegevens om het aantal KPG te koppelen aan de tijd sinds ejaculatie. Deze inschatting gebeurt dus 'op gevoel'.

Richtlijn van Allard

Verder heeft de rechtbank ten onrechte overwogen:

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 75:

"De verdediging heeft nog een rapport van dr. M.J. Blom, forensisch adviseur, naar voren gebracht, waarin verwezen wordt naar een tabel uit een publicatie van Allard. Op grond van deze tabel worden door de verdediging conclusies getrokken met betrekking tot de tijd die verstreken is sinds de ejaculatie, op basis van de hoeveelheid aangetroffen spermacellen.

De rechtbank overweegt dat zij de conclusies die de verdediging trekt, niet zonder meer kan terug lezen in die publicatie. Naar het oordeel van de rechtbank is de betreffende tabel onvoldoende concreet."

De rechtbank miskent dat de tabel van Allard (uit zijn artikel "The collection of data from findings in cases of sexual assault and the significance of spermatozoa on vaginal, anal and oral swabs") is bedoeld als richtlijn om – in de forensische context - het tijdsverloop sinds de ejaculatie in te schatten en dat deze richtlijn vanwege haar aard bewust niet concreet is. Juist vanwege de grote variatie en spreiding in de (exact) genoteerde en volledig gedocumenteerde hoeveelheden koppen per gezichtsveld in 3400 zedenzaken, is de tabel met de nodige voorzichtigheid opgemaakt. Bovendien moet bij hantering van deze tabel ook nog eens rekening worden gehouden met eventuele bijzondere omstandigheden (circumstances) van het geval (zoals de activiteiten van het slachtoffer tussen de ejaculatie en de bemonstering of, zoals hier, met het feit dat een slachtoffer al 20 uur dood was voordat de zaadcelhoudende sporen werden bemonsterd).

Bruikbaarheid telling van zaadcellen voor bepaling tijdstip ejaculatie?

De rechtbank is verder – ten onrechte - volledig voorbijgegaan aan:

- het feit dat het aantal koppen per gezichtsveld bij het NFI niet wordt geteld, maar geschat;
- het feit dat de telling van zaadcellen slechts bedoeld is voor (en ook alleen bruikbaar is voor) de constatering dat er al of niet sperma aanwezig is, al of niet voldoende voor een kansrijk DNA onderzoek;
- het feit dat het NFI stopt met tellen bij 25 koppen per gezichtsveld. Er is dus geen zicht op de extremen die (in de forensische context) voorkomen;
- het feit dat het aantal koppen met staarten in deze zaak niet is geteld (geschat)

- het feit dat de absolute en relatieve hoeveelheid op een objectglaasje geen nauwkeurig c.q. representatief beeld geeft van de absolute en relatieve hoeveelheid in het bronmateriaal;
- het niet duidelijk is hoe vaak 'heel veel' (5, 7, 10 en/of 25) koppen per gezichtsveld voorkomen in de forensische context (Bauer, die al een paar jaar 1 op de 25 binnenkomende zaken bij het NFI 'doet', verklaart in ieder geval dat zij wel eens 25 koppen per gezichtsveld heeft gezien, terwijl onduidelijk is hoe vaak anderen het hebben gezien). Feit is dat 25 (of meer) in de praktijk dus vaker voorkomt;
- het feit dat appellant stelt dat hij op zaterdagavond vrijwillig intiem is geweest met het slachtoffer (een niet-forensische context dus) en dat dit mogelijk een hogere te verwachten hoeveelheid 'koppen per gezichtsveld' op kan leveren dan in een zedenzaak (de forensische context), aangezien na verkrachting de dader en de vrouw in de regel niet liggend nagenieten en de vrouw zich zo snel mogelijk zal willen ontdoen van de restanten van het ongewenste ejaculaat;
- het feit dat de deskundigen bij het NFI alleen ervaring hebben met zedenzaken (de forensische context) en in ieder geval niet deskundig geacht kunnen worden omtrent te verwachten bevindingen in de niet-forensische context;
- de vraag of en zo ja in hoeverre de methode van onderzoek in de niet-forensische context daadwerkelijk afwijkt van de methode van onderzoek in de forensische context (zoals bijvoorbeeld tellen i.p.v. schatten; verder tellen dan 25; noteren van bevindingen; systematisch bijhouden van bevindingen);
- het feit dat volgens deskundigen de afbraak van het aantal koppen per gezichtsveld bij een overleden vrouw langzamer gaat dan bij een levende vrouw, terwijl omtrent de mate waarin dit langzamer gaat, geen deskundigheid bestaat. Tussen het eerste aantreffen van het dode lichaam en de eerste bemonstering van de zaadcellen zat in ieder geval (ruim) meer dan 18 uur;

Verder is de maximaal mogelijke hoeveelheid zaadcellen die op zaterdagavond kan zijn verschoten op geen enkele wijze zelfs maar bij benadering vastgesteld. In ieder geval blijkt uit onderzoek dat deze 'inputhoeveelheid' in de praktijk een grote mate van variatie en spreiding laat zien tussen verschillende mannen, maar ook tussen de verschillende ejaculaten van één man (kan zomaar een factor 10 schelen!) en zelfs binnen één ejaculaat van één man. Onderzoek hieromtrent zal in het hoger beroep worden gevoegd.

Uit onderzoek blijkt verder dat het aantal koppen per gezichtsveld in de winter hoger ligt dan in de rest van het jaar. Dit onderzoek zal in het hoger beroep worden gevoegd.

Ook blijkt uit onderzoek dat het aantal koppen per gezichtsveld afneemt naarmate de leeftijd van een man toeneemt (appellant was 18 jaar op zaterdagavond 8 januari 1994). Ook dit onderzoek zal in hoger beroep worden gevoegd.

Conclusie: uit de in deze zaak genoemde hoeveelheden KPG kan hooguit kan, onder voorbehoud van alle onzekerheden, een zeer globale, onnauwkeurige inschatting van het tijdsverloop worden gemaakt. De zaterdagavond kan hiermee in ieder geval geenszins worden uitgesloten.

Volgens de verdediging zijn de getuigen-deskundigen Eikelenboom, Kloosterman, Janssen en Bauer, evenals enig andere deskundige die betrokken is geweest bij de behandeling in eerste aanleg niet deskundig voor zover het tijdsbepaling aan de hand van 'koppen per gezichtsveld' betreft. In ieder is ejaculatie op zaterdagavond mogelijk. Daaruit volgt dat de lezing van cliënt (in tegenstelling tot hetgeen de rechtbank heeft geconcludeerd) verenigbaar is met de bewijsmiddelen.

In hoger beroep zal de verdediging nader aandacht vragen voor de problemen bij het bepalen van het tijdsverloop sinds ejaculatie op basis van het aantal koppen per gezichtsveld in de specifieke context van deze zaak en in dat verband een aantal deskundigen (nader) willen (doen) horen.

Schone slip

Onderzoeksresultaat 'zondagmiddagslip' verenigbaar met lezing cliënt

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 28:

“Het Gerechtelijk Laboratorium heeft in 1994 na onderzoek van de slip van het slachtoffer geconcludeerd dat daarin geen sperma is aangetroffen. Het feit dat de slip thans niet meer voor onderzoek beschikbaar is, doet als zodanig niet af aan de uitkomst en de bruikbaarheid van het – niet betwiste – onderzoeksresultaat uit 1994.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 64 en 65:

“De rechtbank stelt voorop dat het aantreffen van één of meerdere sporen die sperma bevatten, op en in het lichaam van een slachtoffer van levens- en zedendelict, op zichzelf al een incriminerende omstandigheid is en naar de dader kan leiden. Gelet op het verweer van de verdediging acht de rechtbank de samenstelling van het aangetroffen sperma in de verschillende bemonsteringen en de forensische betekenis daarvan, in samenhang met de ‘schone slip’, van belang.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 69:

“Voorts verklaart hij [Kloosterman] op grond van zijn ervaring als onderzoeker, dat in zedenzaken een positief schede-uitstrijkje in heel veel gevallen gepaard gaat met een positief resultaat in het ondergoed van het slachtoffer.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 78:

“Naar aanleiding van de verklaringen van genoemde deskundigen op basis van het concreet in deze zaak aangetroffen hoeveelheid sperma(koppen al dan niet met staarten), in combinatie met het ontbreken van spermasporen in de slip van het slachtoffer, komt de rechtbank tot de conclusie dat sprake is geweest van een ejaculatie op zondag 9 januari 1994. Nu het sperma in de sporen afkomstig is van verdachte, luidt tevens de conclusie dat verdachte de dader is van de verkrachting van en moord op het slachtoffer.”

Volgens de verdediging kan het feit dat in de slip van het slachtoffer geen sperma is aangetoond, op geen enkele wijze bijdragen aan de overtuiging dat op zondagmiddag moet zijn geëjaculeerd in plaats van zaterdagavond.

De rechtbank gaat voorbij aan het feit dat Kloosterman uitsluitend deskundig is in de forensische praktijk. Kloosterman heeft ervaring in zedenzaken. Indien in een zedenzaak, na verkrachting plus ejaculatie, het slachtoffer na het delict haar slip aantrekt kunnen restanten van het ejaculaat in de slip worden verwacht. De lezing van appellant ziet echter op de *niet-forensische context*, waar Kloosterman geen ervaring mee heeft.

Appellant heeft verklaard dat hij met Christel op zaterdagavond vrijwillig intiem is geweest. Christel heeft zich die zaterdagavond vervolgens (al dan niet provisorisch) verschoond, haar slip aangetrokken, zich verder aangekleed en is vervolgens naar huis gegaan. Deze ‘zaterdagavondsliip’ zal vermoedelijk niet helemaal schoon thuis zijn gekomen. Thuisgekomen heeft Christel zich mogelijk gewassen/gedouched, waarschijnlijk een schone slip aangetrokken, nette uitgaanskleding aangedaan (zie de verklaring van de portier van Twinns over die avond) om vervolgens met haar vriendinnen tot diep in de nacht te gaan stappen. De volgende dag, zondag, is Christel tegen het middaguur opgestaan. Zij heeft zich vermoedelijk nogmaals gewassen/gedouched, nogmaals een schone slip aangetrokken, zich aangekleed om vervolgens laat in die middag naar oma te gaan.

De deskundigen (in de niet-forensische context!) verklaren ondubbelzinnig dat zij in de ‘zondagmiddagsliip’ geen restanten verwachten van een ejaculaat van de zaterdagavond ervoor.

Brinkmann en Du Chesne:⁷

“In der Praxis bestätigt sich häufig, dass die Untersuchung des Slip nach Sexualdelikten, wenn die geschädigte Frau das Kleidungsstück nach der Tat getragen hat, ergiebiger ist als die Untersuchung des Scheidenabstrichs. Im Regelfall würden wir erwarten, dass sich ein Teil des zunächst in der Scheide befindlichen Spermias auch nach nur 5,5 Minuten Radfahrt im Slip befindet.”

Faugno:⁸

*“[Vraag] The victim cycled from the parental home to her grandmother’s home (location where the body was found), a distance of approximately five and a half minutes by cycle. Is it possible that the semen then remain inside? No semen was found in her knickers.
Answer: This is possible. She could have changed clothes from the consensual event earlier, therefore no semen in underwear.”*

Barten en Van Seumeren:⁹

“De afwezigheid van spermiasporen in dat slipje is wel belangrijk, maar aan de andere kant zegt het aantreffen van een spermiaspoor meer dan die afwezigheid.”

Eskes:¹⁰

“Als niets van sperma in de slip van het slachtoffer is aangetroffen, zegt dat niets.”

Eskes:¹¹

“Het niet vinden van zaad in een slipje hoeft niet te betekenen dat zich in de vagina geen zaad bevond.”

De natuurlijke sluiting van de vagina zorgt (bij nulla gravida) ervoor dat de slip schoon blijft, aldus Eskes.

Uit het voorgaande volgt dat in de ‘zondagmiddagslip’ alleen zaadcellen van appellant worden verwacht indien het slachtoffer de ‘zaterdagavondslip’ op zondagmiddag nog steeds aanhad. Dit is echter volstrekt onwaarschijnlijk. Volgens haar moeder was Christel een hygiënisch meisje, dat zich soms zelfs meerdere malen per dag douchte en omkleedde.

Nader onderzoek aan de ‘zondagmiddagslip’

Overigens betwist de verdediging dat zou zijn vastgesteld dat de slip schoon was. Gelet op de destijds gehanteerde onderzoeksmethode staat dit geenszins vast.

Brinkmann en Du Chesne:¹²

“Das negative Untersuchungsergebnis am Slip besagt, daß sich mit hoher Wahrscheinlichkeit (nicht mit absoluter Gewissheit!) kein Sperma an diesem Bekleidungsstück befunden hat (Der positive Befund ist der bessere Beweis!).“

Eikelenboom:¹³

“Raadsman: (...) En ik geloof dat in dat verband ook al aan de orde is geweest de mogelijkheid dat er een vals negatieve uitslag is? Eikelenboom: Ja, dat kan.

Raadsman: Ja, dat kan, zegt u nu weer.

Eikelenboom: Ja.”

⁷ Rapport van 18 januari 2002, pagina 127 aanvullend proces-verbaal van 17 december 2008.

⁸ Brief van 24 januari 2002, pagina 130 aanvullend proces-verbaal van 17 december 2008.

⁹ Proces-verbaal Hof Leeuwarden 8 april 2002.

¹⁰ Ter terechtzitting op 27 juni 1995, pagina 85 aanvullend proces-verbaal van 17 december 2008.

¹¹ Proces-verbaal Hof Leeuwarden 11 februari 2002.

¹² Rapport van 18 januari 2002, pagina 127 aanvullend proces-verbaal van 17 december 2008.

¹³ Eikelenboom onderschrijft de mogelijkheid op vals negatieve uitslagen meermalen ter terechtzitting, zie bijvoorbeeld zijn verklaring op 29 juni 2009, pagina 31.

De verdediging wenst een contra-expertise en nader onderzoek naar de aanwezigheid van sperma c.q. zaadcellen. Indien zaadcellen van appellant alsnog aangetoond kunnen worden in de 'zondagmiddagslip', ondersteunt deze bevinding de lezing van appellant. Immers is aannemelijk dat de 'zondagmiddagslip' op zondagmiddag is uitgetrokken vóórafgaand aan de eventuele penetratie/ejaculatie. terwijl niet aannemelijk is dat diezelfde 'zondagmiddagslip' ná het delict nog een keer is aangetrokken. In de zondagmiddagslip kan dus geen restant van een eventueel 'zondagmiddag-ejaculaat' worden verwacht.

In dit verband zal een zoektocht naar de slip moeten worden ondernomen door justitie, aangezien gesuggereerd wordt dat deze zoek is. Als de slip daadwerkelijk zoek blijkt, zal moeten worden vastgesteld sinds wanneer, hoe en onder wiens verantwoordelijkheid.

Nagelvuil

Celmateriaal onder de nagel(s) verenigbaar met lezing cliënt

De rechtbank meent dat in de aanwezigheid van een volledig DNA-profiel van appellant onder een nagel van het slachtoffer steun kan worden gevonden voor de stelling dat appellant op 9 januari 1994 op de plaats delict is geweest.

De rechtbank miskent dat de resultaten van het nagelonderzoek zich evenzeer verdragen met de stelling van appellant dat hij op zaterdagavond vrijwillig intiem is geweest met het slachtoffer.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt r.o. 50

“Bovendien is onder de nagels van het slachtoffer celmateriaal aangetroffen van een ander dan van haar zelf, waarbij van die ander veel meer celmateriaal is aangetroffen dan van het slachtoffer zelf. Volgens de deskundige prof. dr. A.D. Kloosterman is het bijzonder dat een volledig profiel van een andere persoon onder iemands nagel wordt gevonden.

Volgens Kloosterman duidt dit erop dat verweer of geweld is uitgeoefend met die nagels op een ander lichaam. Dit wordt ook onderschreven door de deskundige Eikelenboom.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 43:

“In een aanvullend rapport rapporteert IFS dat uit het verkregen autosomale DNA-profiel van de bemonstering van de nagels van het slachtoffer blijkt, dat de pieken in het piekenprofiel die overeenkomen met het DNA-profiel van verdachte, tussen de tien en de twintig keer zo hoog zijn als de pieken die overeenkomen met het DNA-profiel van het slachtoffer.”

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 80:

“Onder de nagels van het slachtoffer is daarbij zoveel celmateriaal van de verdachte aangetroffen dat een volledig profiel van de verdachte kon worden verkregen, terwijl slechts enkele kenmerken van het slachtoffer zijn gevonden. Bovendien zou men volgens Eikelenboom de in het DNA van de nagels aangetroffen verhouding tussen het DNA van verdachte (volledig profiel met hele hoge pieken) en dat van het slachtoffer (slechts enkele kenmerken, met 10 tot 20 keer lagere pieken dan die van verdachte) niet verwachten als het celmateriaal van de verdachte de avond voor het delict op haar nagels zou zijn gekomen.”

Hiertegen valt het nodige in te brengen.

Volgens professor De Knijff kan celmateriaal dagenlang onder nagels aanwezig blijven, zelfs na een goede wasbeurt.

Verder is verklaard dat uit een zeer geringe hoeveelheid celmateriaal (zo'n 200 cellen) een volledig DNA-profiel kan worden verkregen.

Daarnaast merkt de verdediging nog op dat dat celmateriaal (ofwel volledige DNA-profielen) onder de nagels niet alleen verklaard kunnen worden door 'verweer' of 'gewelddadig handelen', maar ook vriendschappelijke aanraking (mits deze aanraking met voldoende 'geweld' ofwel krachtinwerking gepaard gaat).

De conclusie moet zijn dat de aanwezigheid van een volledig profiel van appellant onder een nagel kan worden verklaard door vrijwillig (intensief) intiem contact op zaterdagavond.

Onderzoeksresultaten nagels betrouwbare weergave oorspronkelijk materiaal?

De rechtbank is verder, evenals Eikelenboom, ten onrechte voorbijgegaan aan het feit dat de piekhoogten in een DNA-profiel niet alleen veroorzaakt kunnen worden door een verschil in absolute hoeveelheid celmateriaal (van appellant respectievelijk Christel), maar ook verklaard kunnen worden door een verschil in type c.q. kwaliteit van het celmateriaal (van appellant respectievelijk Christel). Deskundigen verklaren immers dat van sperma en speeksel veel makkelijker goede kwaliteit DNA-profielen worden verkregen dan van (afgestorven) huidepitheel. Het aangetroffen verschil in pieken kan dus zijn veroorzaakt doordat het DNA-profiel van appellant afkomstig is van een geringe hoeveelheid speeksel/sperma van zaterdagavond, terwijl het deelprofiel van het slachtoffer afkomstig is van haar huidepitheel.

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 44:

“De rechtbank overweegt als volgt. In 2004 is door het NFI vastgesteld dat de envelopjes waarin het nagelvuil zich zou hebben bevonden, leeg waren. Of deze envelopjes ooit wel gevuld zijn geweest met nagelvuil is niet meer te achterhalen. Verder is het juist dat het nagelvuil in 1994 door Ing. P.E. de Vreede is onderzocht op vezels. Of daarbij celmateriaal verloren is gegaan, is onduidelijk.

Er is echter naar het oordeel van de rechtbank geen aanleiding de resultaten van het in 2008 verrichte vergelijkend DNA-onderzoek aan die nagels buiten beschouwing te laten. Daartoe is redengegevend dat in 2008 door IFS uit celmateriaal onder de rechternagels van het slachtoffer, een volledig autosomaal DNA-profiel is verkregen, waarvan het hoofdprofiel overeenkomt met de autosomaal DNA-profiel van verdachte.

Eikelenboom heeft voorts ter terechtzitting verklaard, dat hij geen reden heeft om aan te nemen dat de verhoudingen van de aangetroffen profielen zouden zijn veranderd door een eventuele eerdere nagelvuilbemonstering en eerder verricht onderzoek. De rechtbank ziet, mede gelet daarop, geen aanleiding om te twifelen aan de door IFS gerapporteerde verhouding tussen de hoeveelheid celmateriaal van verdachte ten opzichte van de hoeveelheid DNA-materiaal van het slachtoffer.”

Vervuiling bouwt zich in laagjes op. Het celmateriaal van appellant dat op zaterdagavond onder de nagel(s) van Christel terecht kan zijn gekomen, vormt de basis (de onderlaag) NOU JA, zal zich eronder bevinden... voor (cel-)materiaal dat nadien onder de nagels terecht is gekomen. De latere, jongere laag heeft bij bemonstering een grotere kans om te worden verwijderd dan de eerdere, oudere laag. Bij de bemonstering van nagelvuil wordt immers nooit al het nagelvuil verwijderd. Bemonstering betreft immers geen reiniging! Bij de bemonstering van het nagelvuil op 9 januari 1994 moet niettemin het merendeel van het materiaal onder de nagels zijn verwijderd¹⁴. Van de oudere, diepere laag is enig celmateriaal van appellant achtergebleven. Zo is verklaarbaar dat een later onderzoek door Eikelenboom¹⁵ aan de nagels (zonder genoemd nagelvuil)¹⁶ een DNA uitslag oplevert die vooral celmateriaal van cliënt aantoonde.

De samenstelling van het op 9 januari 1994 bemonsterde nagelvuil is onbekend.

¹⁴ Bemonstering van nagelvuil had plaats op de plaats delict op 9 januari 1994 en heeft geresulteerd in svo 227 en svo 228, blijkens de lijst van stukken van overtuiging van 3 augustus 1994.

¹⁵ Zie zijn rapportage van 30 januari 2009.

¹⁶ De nagels zelf zijn immers pas een dag later, te weten op 10 januari 1994 tijdens de sectie bemonsterd (geknipt), hetgeen heeft geresulteerd in svo 227A en 228A, blijkens een proces-verbaal van 3 oktober 2009 op pagina 650 eindproces-verbaal. Dat hierover geen misverstand kan bestaan, blijkt ook uit de sporeninventarisatie van het Marmot-team op pagina 673 en 674 eindproces-verbaal.

De rechtbank en Eikelenboom gaan er ten onrechte aan voorbij dat het niet gaat om de juistheid van de door IFS gerapporteerde verhouding van de bemonstering van de nagels, maar om de vraag of deze verhouding representatief is voor het (cel-)materiaal dat oorspronkelijk (in 1994) onder de nagels van het slachtoffer aanwezig is geweest.

Voorzover de rechtbank, in het spoor van Eikelenboom, heeft geoordeeld dat de samenstelling van de bemonstering van de nagels en het oorspronkelijk bemonsterde nagelvuil identiek moet zijn, is deze stelling volstrekt onhoudbaar. Vuil (waaronder celmateriaal) dat zich in de loop der tijd onder een nagel ophoopt, vermengd zich immers niet zonder meer met ander vuil (waaronder celmateriaal) en al helemaal niet homogeen. Een gedeeltelijke bemonstering hoeft dus helemaal niet representatief te zijn.

Onhoudbare conclusie

Ten onrechte overweegt de rechtbank dan ook:

Vonnis van de Rechtbank Zutphen van 9 oktober 2009 onder punt 79:

“De resultaten van het nagelonderzoek ondersteunen de conclusie dat verdachte op zondagmiddag 9 januari 1994 op de plaats van het delict is geweest. Immers, in de profielen van het onder de nagels aangetroffen celmateriaal is geen enkele aanwijzing verkregen op de aanwezigheid van een onbekend persoon, die dan volgens de stelling van de verdediging tijdens de verkrachting het sperma van de verdachte naar buiten zou hebben gesleept. Zo’n aanwijzing op de actieve aanwezigheid van een derde zou, gelet op de hoeveelheid toegepast geweld en het verzet daartegen door het slachtoffer, te verwachten zijn geweest.”

De rechtbank miskent met deze overweging tenslotte

- dat de verdediging niet heeft gesteld dat zijn sperma (zaadcellen) “tijdens de verkrachting” door een onbekend persoon “naar buiten zou hebben gesleept”. Naast versleping is ook uitpersing mogelijk. Voor uitpersing is penetratie niet nodig. Om die reden kan verkrachting ook niet worden bewezen.
- dat er wel degelijk een aanwijzing is voor een onbekend persoon. Er is immers een kenmerk van de nagel(s) verkregen van een onbekende persoon. Daaraan doet niet af dat dit kenmerk volgens Eikelenboom een stotterartefact zou kunnen zijn.
- dat bij het door de dader toegepaste geweld zijn celmateriaal niet onder de nagels van het slachtoffer terecht hoeft te zijn gekomen
- dat er geen enkele aanwijzing is voor de stelling dat het slachtoffer zich actief heeft verzet, laat staan hoe. Feit is dat 9 januari 1994 een koude winterdag was, zodat aangenomen kan worden dat de dader winterkleding droeg (waaronder mogelijk handschoenen, een muts of mogelijk zelfs een motorhelm). De vraag is dus of er wel celmateriaal te krabben viel en of dat feitelijk is gebeurd. Feit is in ieder geval dat de ouders van appellant hebben verklaard dat appellant die zondagmiddag thuis met hun heeft gegeten¹⁷ en dat zij niets aan hem hebben gemerkt (van bijvoorbeeld verwondingen aan handen of gezicht als gevolg van krabben, slaan, stompen o.i.d.).

Omtrent het hoe en wanneer van sporen en het plaatsen van sporen in de context van een zaak wenst de verdediging (onder meer) professor Broeders, hoogleraar Criminalistiek te bevragen en ook Dr. Dan Crane, bekend van zijn kritiek op de ‘criminalistische’ conclusies van Ing. R. Eikelenboom (in de Deventer Moordzaak).

In dit verband moet (onder meer) de vraag worden gesteld of de stellingen van Eikelenboom wel onder zijn expertise vallen. De te verwachten samenstelling van mengsporen en het gedrag van celmateriaal op bepaalde locaties en de eventuele invloed van water, zeep en andere handelingen. lijkt niet bepaald het domein van Eikelenboom (die gezien zijn opleiding en achtergrond volgens de verdediging uitsluitend deskundig geacht kan worden op het gebied van bloedspoorpatroonanalyse,

¹⁷ Lijstje van Doesburg, 29 mei 2008, eindp-v p. 977.

terwijl zijn DNA-analysemethodes en de daaraan door hem verbonden conclusies door verschillende deskundigen (zwaar) worden bekritiseerd (zoals door professor De Knijff, Dr. Blom en Dr. Dan Crane).

Gelet op het belang van het nagelspoor in de onderhavige strafzaak en de onzekerheden die er tot op heden bestaan wenst de verdediging een zoektocht naar het verdwenen nagelvuil zodat dit nagelvuil nader kan worden onderzocht op samenstelling en DNA (op autosomaal DNA, Y-chromosomaal DNA en mtDNA).

Bloedvlekje

Over het bloedvlekje kan alleen maar gezegd worden dat niemand kan zeggen hoe en wanneer dat op de spijkerbroek terecht kan zijn gekomen.

Conclusie t.a.v. celmateriaal appelland

Anders dan de rechtbank is de verdediging van mening dat de sporen van appelland hem zeker **niet** dwingend op de plaats delict plaatsen op het moment van het delict, maar dat zijn celmateriaal evenzeer verklaard kan worden door vrijwillig intiem contact op de zaterdagavond vóór het delict. De lezing van appelland kan dus niet worden weerlegd door de technische bewijsmiddelen.

Er is dus een zogeheten 'Meer en Vaart' – gat in de motivering van de rechtbank. Appelland kan niet worden veroordeeld op grond van de aanwezigheid van zijn celmateriaal. Bovendien kan niet gezegd worden dat verklaring ten aanzien van de zaterdagavond op andere dan technische gronden kennelijk leugenachtig is, danwel zodanig onwaarschijnlijk dat deze verklaring zonder nadere motivering door de het hof terzijde mag worden geschoven. In dit verband moet worden opgemerkt dat niemand appelland op zondag 9 januari 1994 in de buurt van de plaats delict heeft gezien en dat bovendien op de plaats delict geen schilfertje materiaal van appelland is aangetroffen. Bovendien is het, gelet op de relevante tijdschema's, zeer wel mogelijk dat het slachtoffer die zaterdagavond tussen ongeveer 20.30 uur en 22.30 uur bij appelland thuis verbleef. Haar moeder en haar broer waren niet thuis en haar vriendinnen hadden haar om 18.00 uur thuis afgezet en pas rond 23.00 weer ontmoet. Haar beste vriendin houdt ook rekening met de mogelijkheid dat Christel die zaterdagavond met een onbekende intiem is geweest (vindplaats).

Algemene bewijsredenering van de rechtbank

De rechtbank heeft het daderschap van appelland op technische gronden vastgesteld en vervolgens alle overige bijzonderheden in deze zaak beoordeeld in het licht van datzelfde daderschap.

Het minuscule bloedvlekje in de spijkerbroek en het DNA-profiel van appelland onder de nagel van het slachtoffer zijn in dát licht beschouwd als delictgerelateerd.

De lezing van cliënt is in dát licht van tafel geveegd.

Ook de overige sporen en de alternatieve, ontlastende scenario's zijn door de rechtbank in dát licht beschouwd.

De rechtbank heeft geoordeeld dat niet vastgesteld kan worden dat de overige sporen en de alternatieve, ontlastende scenario's delictgerelateerd zijn. Aldus heeft de rechtbank in feite geoordeeld dat appelland zijn onschuld moest bewijzen. Dit kan van appelland echter niet worden gevergd. Justitie moet zijn schuld bewijzen en dat is in deze bijzondere zaak onmogelijk! De lezing van appelland is immers technisch mogelijk, terwijl ieder overig/ontlastend spoor en ieder mogelijk alternatief scenario in meer of mindere mate bijdraagt aan de aannemelijkheid van zijn lezing.

Oude dossiers

In hoger beroep zal de verdediging opnieuw ingaan op de alternatieve scenario's, waaronder het scenario Viets en Du Bois. Aangezien de verdediging belang heeft bij het (nader) onderbouwen van alternatieve, ontlastende scenario's zullen de oude dossiers in dit dossier moeten worden gevoegd. De inhoud van de oude dossier was destijds relevant (in belastende c.q. ontlastende zin) voor de

zaak tegen Viets en Du Bois en kan dus (in ontlastende zin) relevant zijn voor de te nemen beslissingen in de zaak tegen appelllant.

In hoger beroep zullen in ieder geval twee hypothesen/scenario's moeten worden getoetst, te weten de hypothese van het OM dat appelllant de echte dader is, tegenover de lezing van appelllant dat zijn sporen van zaterdagavond zijn. Anders dan in de procedure in eerste aanleg, mag in hoger beroep niet worden verontachtzaamd dat in het Nederlandse strafprocesrecht het openbaar ministerie haar hypothese wettig en overtuigend moet bewijzen, terwijl de lezing van de verdachte hooguit aannemelijk hoeft te worden gemaakt.

In dit verband zal in hoger beroep aan de orde moeten komen of de relevante technische vragen in deze zaak eigenlijk wel met voldoende deskundigheid en nauwkeurigheid kunnen worden beantwoord. Wat zeggen de aangetroffen sporen nu eigenlijk echt?

Zoektocht / voeging

Verder verzoekt de verdediging ten behoeve van eventueel nader (contra-)onderzoek om voeging van in ieder geval de navolgende stukken/SVO.'s:

- alle waarnemingsbladen uit 1994 en 1995;
- alle ruwe data van alle DNA-onderzoeken;
- alle DNA-profielen die in de oude én de nieuwe zaak zijn gemaakt, zowel van sporenmateriaal als van onderzoekssubjecten;
- slip van het slachtoffer (depot ter griffie) en alle stukken die betrekking hebben op de slip voorzover nog niet gevoegd;
- het op 9 januari 1994 bemonsterde nagelvuil (depot ter griffie) en alle stukken die betrekking hebben op dit nagelvuil voorzover nog niet gevoegd;
- de bemonsterde haren van de rechtermouw van het slachtoffer (depot ter griffie) en alle stukken die hierop betrekking hebben voorzover nog niet gevoegd;
- de bemonsterde haren uit de rechterhand van het slachtoffer (depot ter griffie) en alle stukken die hierop betrekking hebben voorzover nog niet gevoegd;
- de op 10 januari 1994 geknipte nagels van de linker- én rechterhand (depot ter griffie) en alle stukken die betrekking hebben op deze nagels voorzover nog niet gevoegd;
- het mes (p. 493) dat op aanwijzing van een (voormalige) verdachte is aangetroffen (depot ter griffie) en alle stukken die hierop betrekking hebben voorzover nog niet gevoegd.

Indien en voorzover deze stukken/SVO's daadwerkelijk niet meer beschikbaar blijken, dient hieromtrent een volledige (schriftelijke) verantwoording beschikbaar te komen. Waarom, hoe en wanneer en onder verantwoordelijkheid van wie?

In de loop van het proces in hoger beroep zullen nog diverse andere onderzoekswensen worden gedaan.

Getuigen

Zie de aan dit appelschriftuur gehechte bijlage.

Er op vertrouwende u met het bovenstaande voldoende te hebben geïnformeerd, teken ik,

met vriendelijke groet,

R.D.A. van Boom

c.c. Officier van Justitie